

15. 8. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dobrovolnická činnost není nelegální práce

Začátkem letošního roku vstoupila v platnost novela zákona o zaměstnanosti, která rozpoutala boj oblastních inspektorátů práce s nelegálním zaměstnáváním. V naší advokátní praxi se ale setkáváme i s případy, kdy inspektoráty práce označí za nelegální práci činnost, která se za nelegální práci skutečně považovat nedá. Jedná se například o bezúplatnou výpomoc rodinných příslušníků nebo dobrovolníků. K této otázce se nedávno vyjádřil i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 23. března 2012, sp. zn. 4 Ads 175/2011, který v tomto článku stručně rozebereme a se kterým by dle našeho názoru měly být inspektoráty seznámeny.

Skutkový popis případu

Žalobkyně byla na základě své žádosti zařazena do evidence uchazečů o zaměstnání. Již v okamžiku zařazení do této evidence oznámila Úřadu práce ČR, že jí určité občanské sdružení poskytlo příslib zaměstnání, pokud získá finanční prostředky z grantu. Žalobkyně současně oznámila, že do doby, než jí k občanskému sdružení vznikne pracovněprávní vztah, bude pro toto občanské sdružení vykonávat **dobrovolnickou činnost bez nároku na odměnu**. Tato činnost spočívala ve vedení účetnictví, inventarizaci účtů a zpracování daňového přiznání. **Úřad práce ČR však interpretoval její dobrovolnickou činnost automaticky jako závislou práci** vykonávanou na základě (ústní) dohody o provedení práce a žalobkyni vyřadil z evidence uchazečů o zaměstnání z důvodu neoznámení výkonu závislé práce.

Názor Nejvyššího správního soudu

V projednávaném sporu o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání musel Nejvyšší správní soud nejprve rozhodnout předběžnou **otázku, zda** dohoda mezi žalobkyní a občanským sdružením byla dohodou o provedení práce a **žalobkyně vykonávala závislou práci nebo se jednalo o výkon dobrovolnické činnosti**, jak namítala žalobkyně.

V projednávané věci neměl Nejvyšší správní soud pochyb o tom, že žalobkyně vedla pro občanské sdružení účetnictví na základě jeho pokynů, ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, jeho jménem, na jeho náklady a na jeho odpovědnost. Za nutné však považoval zabývat se také dalším pojmovým znakem závislé práce (§ 2 odst. 4 zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoníku práce, ve znění do 31.12.2011), a to tím, zdali stěžovatelka tuto práci vykonávala za odměnu.

Nejvyšší správní soud dovodil, že **pracovněprávní vztah bez úplaty nemůže vzniknout** (závislá práce nemůže být vykonávána bez nároku na odměnu). Svoji argumentaci opřel o citaci odborné literatury, která uvádí, že úplatnost závislé práce patří k základním pojmovým znakům této práce a povinnost platit zaměstnanci za vykonanou práci mzdu nebo plat ukládá ustanovení § 38 odst. 1 písm. a) zákoníku práce zaměstnavateli jako jednu ze základních povinností vyplývajících z pracovního poměru. V ustanovení § 109 odst. 1 zaručuje zákoník práce právo zaměstnance na mzdu, plat nebo odměnu z dohody za vykonanou práci, což zároveň znamená, že nelze platně sjednat pracovněprávní vztah bez práva zaměstnance na odměnu.

Vzhledem ke skutečnosti, že žalobkyně byla srozuměna s tím, že činnost pro občanské sdružení vykonává bez úplaty, nemůže podle Nejvyššího správního soudu mít dohoda mezi žalobkyní a občanským sdružením charakter dohody o provedení práce, neboť se vůbec nejedná o pracovněprávní vztah. Tuto dohodu nelze podřadit ani pod žádný ze smluvních typů upravených v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanském zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a **jedná se proto o tzv. nepojmenovanou smlouvu ve smyslu ustanovení § 51 občanského zákoníku.**

Náš komentář

Začátkem letošního roku nabyla účinnosti novela zákoníku práce, která se dotkla mimo jiné i citovaného ustanovení definujícího závislou práci. Jsme však přesvědčeni, že i podle současné právní úpravy je podmínkou vzniku pracovněprávního vztahu (jehož předmětem je výkon závislé práce) úplatnost za vykonávanou práci. Tento názor podporují i dostupné odborné komentáře, například „Změna spočívající v pouhém rozdělení stávající nesourodé a „košaté“ definice závislé práce obsažené dosud v § 2 odst. 4 ZPr do dvou odstavců navrhovaného § 2, kdy odst. 1 by „nově“ obsahoval „znaky“ závislé práce a odst. 2 by „nově“ obsahoval „podmínky jejího výkonu“, se nám zdá – bez jakýchkoliv dalších změn v pojetí vymezení závislé práce – sice systémově správnou, ale pouze minimální, kosmetickou a **věcně** (s jednou výjimkou níže zmíněnou) **nic neměnicí úpravou.**“[1].

Jiná (dobrovolnická) činnost, která je vykonávána bezúplatně, by tedy neměla být posuzována jako výkon nelegální práce, přestože může naplňovat ostatní znaky a podmínky výkonu závislé práce.

Pokud tedy inspektorát práce posoudí dobrovolnickou činnost jako nelegální práci, mohou se všichni dotčení proti případné sankci bránit (možná obrana platí jak pro subjekt, který umožnil výkon dobrovolnické činnosti, tak i ten, kdo dobrovolnickou činnost vykonával). Při své obhajobě mohou poukázat i na výše uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu.

JUDr. Jaroslav Škubal,
advokát, partner

Mgr. Tomáš Liškutín,
advokátní koncipient

[PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář](#)

Jáchymova 2
110 00 PRAHA 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: office@prkpartners.com

---

[1] Bělina, M. Pichrt, J. Nad návrhem novelizace zákoníku práce (včetně vazby na návrh nového občanského zákoníku). Právní rozhledy, 2011, č. 17, s. 605 an.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz.

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)